

знайома дитині іграшка. Дорослий пропонує дитині здійснювати предметно-ігрові дії по наслідуванню, неодноразово повторює їх і супроводжує мовними коментарями. У подальшому дії з іграшкою переходять до сюжетної гри. Для становлення сюжетної гри дітей навчають гратись спочатку поряд з партнером, а потім разом зі своїм однолітком. Лише поступово дітей у ході гри об'єднують в мікрогрупи.

Для того, щоб аутична дитина поступово могла розвиватися, входити в колектив, навчатися, дуже важливим є надання їй реабілітаційної та корекційної допомоги. Іноземні фахівці розробили ряд програм та методик для допомоги таким дітям. Найефективнішими з них вважаються програми і методи Р. Райхлера, Г. Месібова, М. Уелша:

- Оперативне навчання. Методика передбачає створення зовнішніх умов, які сприяють індивідуальному формуванню бажаної (заданої) поведінки в різноманітних аспектах (соціально-побутовий розвиток, оволодіння навчальними предметами, виробничими навичками, мовленнєвий розвиток). Індивідуальна система навчання для кожної дитини складається таким чином, що будь-який позитивний прояв нагороджується, тобто реалізується позитивне підкріплення, а негативний або ігнорується, або карається – реалізується негативне підкріплення.

- ТЕАССН-програма передбачає спрямування зусиль на створення спеціальних умов для навчання і розвитку дітей-аутистів.

- Холдінг-терапія полягає у спробі форсованого, майже насильницького утворення фізичного зв'язку між матір'ю і дитиною, оскільки відсутність такого зв'язку прихильниками цього методу вважається центральним порушенням при аутизмі [1, с. 12-15].

Підбиваючи підсумки, варто наголосити, що для соціалізації дітей-аутистів дієві методики існують. На жаль, у нашій країні такі методики використовуються рідко, діти-аутисти не мають необхідної підтримки з боку держави для реабілітації та корекційної допомоги. Проте досвід закордонних фахівців довів, що корекція соціалізації, мовленнєвого розвитку і вербальної комунікації дітей-аутистів є успішною. Це має велике значення для розвитку соціальних навичок та адаптації, що є фактично єдиним шляхом розвитку особистості аутичної дитини.

Активний психолого-педагогічний пошук діагностичних методик виявлення аутизму, створення методів соціалізації дітей-аутистів, розробка освітніх технологій, створення класів для дітей з особливими потребами в загальноосвітніх навчальних закладах, просвіта батьків, вивчення основ інклюзивної освіти педагогами дасть можливість максимальної адаптації таких дітей у соціум.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом: Навч. посіб. для вищих навч. закладів / В. В. Тарасун, Г.М. Хворова; За наук. ред. Тарасун В. В. - К.: Наук, світ, 2004. – 100 ст.
2. Лебединский В.В. Общие закономерности психического дизонтогенеза. – В кн.: Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития. – СПб.: Питер, 2001. – 384 с.
3. Моделювання шкільної ситуації як засіб підготовки до навчання дітей з аутизмом: науково-методичний посібник / Т. В. Скрипник. – К.: Педагогічна думка. – 2008. – 104 ст.
4. Никольская О. С., Баенская Е. Р., Либлинг М. М. Аутичный ребенок: пути помощи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.autism.ru/read.asp?id=37&vol=0>
5. Островська К.О. Аутизм: проблеми психологічної допомоги. Навчальний посібник, 2006. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 110 ст.
6. Питерс Т. Аутизм: От теоретического понимания к педагогическому воздействию: Книга для педагогов-дефектологов. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. – 240 ст.

*Головка Н.
Науковий керівник – Удич З.І.*

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧИТЕЛЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Одразу зазначимо про відсутній однозначний підхід до визначення понять «компетентність», «професійна компетентність». Професійну компетентність визначають як певний психічний стан, що дозволяє діяти самостійно й відповідально, як оволодіння людиною здатністю й уміннями виконувати визначені професійні функції; як професійну готовність та здатність суб'єкту праці до виконання задач і обов'язків щоденної діяльності [5, с. 93]. На думку науковців, показниками професійної компетентності є загальна сукупність об'єктивно необхідних знань, умінь та навичок; уміння правильно їх застосувати під час виконання своїх функцій; знання й прогнозування можливих наслідків певних дій; результат праці людини; практичний досвід; гнучкість методу; критичність мислення; а також професійні позиції, індивідуально-психологічні якості [6].

Слід розрізняти професійну підготовку фахівця та його професійну компетентність. Перше поняття відбиває процес оволодіння необхідними знаннями і навичками. Компетентність – це ще й деяка перспектива, що тією чи іншою мірою доступна даному фахівцю через його індивідуальні можливості [6].

Впродовж останніх років у класах загальноосвітніх навчальних закладів збільшується кількість учнів з особливими освітніми потребами. Учніський контингент стає більш розмаїтим, виразніше простежуються особливості когнітивного, емоційного, фізичного та комунікативного розвитку школярів [3, с. 160]. У зв'язку з цим у практику сучасної школи інтенсивно входить інклюзивна освіта – система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що

передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу [2, с. 3].

Одна з цілей інклюзії полягає в тому, аби кожна школа була готова не лише прийняти, а й створити позитивне середовище для розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Вони мають стати повноцінними членами колективу, їх має навчати звичайний класний учитель, за стандартною програмою (з модифікаціями та адаптацією). Такі школярі мають робити свій внесок у навчання всього класу і брати участь в усіх сферах шкільного життя відповідно до своїх інтересів рік у рік навчаючись зі своїми однолітками [2, с. 4].

Відповідно виникає необхідність підготовки кваліфікованих педагогів, які можуть надавати ефективну допомогу у навчальному супроводі дітей з особливими освітніми потребами, задовольняти їхні індивідуальні потреби, а також надавати педагогам і батькам необхідну інформацію та рекомендації й співпрацювати зі всіма сторонами інклюзивної освіти.

Важливим кроком в реалізації ідей інклюзії є ментальні зміни та рівень професійних компетенцій вчителів. Гостро постає проблема невідповідності (професійної, психологічної та методичної) вчителів загальноосвітніх шкіл до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. Тому здатність вчителів до роботи в умовах інклюзивної освіти розглядають через два основні показники: психологічну та професійну готовність.

Практична реалізація ідей інклюзії в масовій школі залежить від психологічної готовності учителів здійснювати професійну діяльність у нових умовах: для цього необхідно, щоб ідея інклюзії оволоділа розумом учителів, стала складовою їхнього професійного мислення, що, у свою чергу, вимагає оволодіння професійними ролями, необхідними для здійснення інклюзивного навчання [7, с. 156].

Інклюзивне навчання вимагає від учителя високого рівня професіоналізму.

У ґрунтовному дослідженні проблем інклюзивного навчання А. Кумер підкреслює важливість професійної підготовки педагогічного персоналу до роботи в інклюзивних класах: «педагогічному персоналу і шкільному психологу необхідно мати чітке уявлення про рівень розвитку дитини, її актуальні й потенційні можливості, потреби та життєві орієнтації, оскільки педагогам потрібні не просто загальні знання про дитину, а конкретні, визначені, які б дали можливість відповісти на запитання, чи є сприятливим шкільне оточення для навчання і розвитку такої дитини, чи може вона успішно розвиватися у цьому шкільному оточенні, а якщо ні, то в чому причина» [5, с. 94].

На основі аналізу пропозицій науковців представляємо структуру професійної компетентності учителя інклюзивної освіти у модифікованій схемі (рис. 1.) [6].

Конкретизуємо деякі із запропонованих компонентів. Обов'язковою умовою ефективності учителя інклюзивної освіти є *комунікативна компетентність*. Сугестивні якості забезпечують емоційно-вольовий вплив на процес спілкування: здатність до навіювання, до емоційного впливу на слухача, що дозволяє звертатися не тільки до його розуму, але і до почуттів, уміння активізувати роботу уяви та фантазії учня; планувати роботу зі створення умов для розвитку особистості кожного вихованця. Важливі й *конструктивно-організаторські вміння* – ефективна побудова педагогічного процесу: використання різних форм та засобів навчання, підбір та виготовлення дидактичного матеріалу з урахуванням особливостей пізнавальної діяльності дітей, проведення громадсько-педагогічної роботи серед батьків [1, с. 307-308].

Автономізаційна компетентність полягає у здатності до саморозвитку, творчості, самоосвіти, конкурентоспроможності. Учитель повинен аналізувати особистісний досвід й досвід інших фахівців, адекватно оцінювати результати власної діяльності. Водночас важливо займатися педагогічним проектуванням і здійснювати професійний саморозвиток з питань навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчального середовища [6].

Рис. 1. Ключові компоненти професійної компетентності учителя інклюзивної освіти

У дослідженнях міжнародних організацій, зокрема швейцарсько-американсько-канадської програми «DeSeCo» («Визначення та відбір компетентностей: теоретичні та концептуальні засади») Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), розглядається структура і зміст професійної компетентності вчителя. Експерти ОЕСР визначили три категорії ключових компетенцій, які є важливими для організації шкільного інклюзивного освітнього середовища:

- Автономна діяльність (передбачає здатність захищати та піклуватись про відповідальність, права, інтереси та потреби інших; здатність складати плани та особисті проекти; здатність діяти у значному/широкому контексті);
- Інтерактивне використання засобів (передбачає здатність інтерактивно застосовувати мову, символіку, тексти; здатність використовувати нові інтерактивні технології);
- Уміння функціонувати в соціально гетерогенних групах (передбачає здатність успішно взаємодіяти з іншими; здатність співпрацювати і здатність вирішувати конфлікти) [4, с. 16].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності «Корекційна освіта»: навч. посіб. / О.В. Колишкін. – Суми: Університетська книга, 2012. – 392 с.
2. Лорман Тім. Сім стовпів підтримки інклюзивної освіти / Т. Лорман // Дефектологія : науково-методичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 3-11.
3. Основи інклюзивної освіти: Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. – «А. С. К.», 2012. – 308 с.
4. Пугач С.И. Научно-методическое и кадровое обеспечение развития инклюзивного образования / Воронов А.В., Мороз Т.И., Пугач С.И., Загуменнов Ю. Л. // От инклюзивного образования к инклюзивному обществу: сб. науч. тр. / [под. ред. Ю. Л. Загуменова]. – Минск: Ковчег, 2009. – С. 6-17.
5. П'ятакова Т. С. Розвиток інклюзивної компетентності вчителя: швейцарський досвід // Порівняльно-педагогічні студії – 2012. – №1 – С.93-98.
6. Сергієнко Н. Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/tmuo/2011_5/24.pdf
7. Стангвик Г. Политика интегрированного обучения в Норвегии / Г. Стангвик // Интегрированное обучение: мировой опыт / [под ред. С. Пейла, К. Мейера, С. Хегарти]. – Лондон, 1997. – С. 156.

Бойко І.

Науковий керівник – доц. Валіон О. П.

ТЕОДОР РУЗВЕЛЬТ – ІНІЦІАТОР «ПРОГРЕСИВНОЇ ЕРИ» В США (ПОЧ. ХХ СТ.)

«Лідер діє відкрито, бос – за закритими дверима.

Лідер веде за собою, а бос управляє».

Теодор Рузвельт

Теодор Рузвельт належить до когорти американських політиків, з ім'ям яких пов'язані кардинальні зміни у внутрішній і зовнішній політиці США. Він докорінно змінив парадигму соціального облаштування Сполучених Штатів, вивів країну на арену світової політики і вважається одним із найвидатніших президентів. Уперше після Громадянської війни президентську посаду обійняв освічений, здібний, далекоглядний і розумний політик, яким став двадцять шостий президент США. Він започаткував реформаторську діяльність американської адміністрації, завдяки чому час його президентства увійшов в історію під назвою «прогресивної ери».

Дослідження політичного курсу Т. Рузвельта сприятиме не лише глибшому висвітленню особливостей світогляду діяча, а й дасть змогу цілісніше осмислити ідеологію прогресизму в цілому. На основі аналізу діяльності Теодора Рузвельта можемо виділити цінні аспекти в державотворенні США, що стали основою для сучасного національно-державного будівництва країни.

Виходячи з актуальності теми, метою статті є вивчення теоретичних поглядів Т. Рузвельта, а також з'ясування пріоритетних засад політичної діяльності діяча у контексті «прогресивної ери».

В історіографічній базі дослідження особливе місце займає праця Джорджа Тіндалла та Дейвіда Шая [2], в якій автори розкрили політичну ситуацію у США в період президентства Т. Рузвельта. У розвідці чимало уваги присвячено висвітленню політичного портрета президента. Окремі аспекти внутрішньополітичного курсу держави у 1901–1908 рр. досліджували Ю. Лісняк [5], А. Фурсенко [6], В. Согрин [7] та ін.

Масові соціальні рухи, що охопили США на початку ХХ ст., переконливо показали гострі соціально-політичні проблеми, які стояли перед американським суспільством. Між тим, ідеологічні доктрини, на яких базувалася політика обох традиційних партій кінця ХІХ ст., виявила повне безсилля. На порядок дня стало питання про необхідність позитивних регульованих дій держави з метою пристосування американського суспільства до нових умов, створених формуванням системи корпоративного капіталізму.

Ініціатором «прогресивної ери» в США став видатний діяч республіканської партії Теодор Рузвельт,